

Z A K O N
O DEVIZNOM POSLOVANJU

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se:

- 1) plaćanje i naplaćivanje sredstvima plaćanja u poslovanju između rezidenata i nerezidenata, kao i prenos tih sredstava;
- 2) plaćanje i naplaćivanje stranim sredstvima plaćanja u poslovanju između rezidenata;
- 3) kupovina i prodaja sredstava plaćanja između rezidenata i nerezidenata, kao i kupovina i prodaja stranih sredstava plaćanja između rezidenata;
- 4) jednostrani prenosi sredstava plaćanja iz zemlje i u zemlju koji se ne vrše po osnovu izvršenja posla između rezidenata i nerezidenata;
- 5) tekući i depozitni računi rezidenata u inostranstvu i rezidenata i nerezidenata u zemlji, osim dinarskih tekućih i depozitnih računa rezidenata u zemlji.

Plaćanje, naplaćivanje, prenos, kupovina i prodaja iz stava 1. ovog člana vrše se u skladu sa ovim zakonom, dobrim poslovnim običajima i poslovnim moralom.

Plaćanje, naplaćivanje, prenos, kupovina i prodaja iz stava 1. ovog člana podležu deviznoj kontroli, čiji organi imaju pravo da, radi provere, zahtevaju svu dokumentaciju o tim plaćanjima, naplaćivanjima, prenosu, kupovini i prodaji, kao i drugu dokumentaciju neophodnu za deviznu kontrolu.

Narodna banka Jugoslavije ovlašćena je da donosi propise radi sprovođenja odredaba ovog zakona.

Član 2.

Pojedini pojmovi, u smislu ovog zakona, imaju sledeća značenja:

(1) Rezidenti

Rezidenti su:

- 1) pravna lica koja su registrovana u zemlji (u daljem tekstu: pravna lica), osim predstavništava tih lica koja se nalaze izvan zemlje;
- 2) ogranci - filijale stranih pravnih lica upisani u registar kod nadležnog organa u zemlji;
- 3) preduzetnici - fizička lica, koja samostalno obavljaju delatnost radi sticanja dobiti i registrovana su kod nadležnog organa (u daljem tekstu: preduzetnici);

- 4) fizička lica sa prebivalištem u zemlji, osim fizičkih lica čiji privremeni boravak u inostranstvu traje duže od jedne godine;
- 5) fizička lica - strani državljani, koji na osnovu dozvole za boravak, odnosno radne vize borave u zemlji duže od jedne godine;
- 6) državni organi i organizacije, diplomatska predstavništva u inostranstvu i lica zaposlena u tim predstavništvima, kao i članovi njihovih porodica.

(2) Nerezidenti

Nerezidenti su sva lica koja nisu navedena pod pojmom rezidenata.

(3) Ovlašćena banka i banka

Ovlašćena banka je pravno lice koje je osnovano i posluje u skladu sa Zakonom o bankama i drugim finansijskim organizacijama i koje ima ovlašćenje Narodne banke Jugoslavije za obavljanje poslova sa inostranstvom.

Banka je pravno lice koje je osnovano i posluje kao banka i druga finansijska organizacija u skladu sa Zakonom o bankama i drugim finansijskim organizacijama i koje nema ovlašćenje Narodne banke Jugoslavije za obavljanje poslova sa inostranstvom.

(4) Sredstva plaćanja

Sredstva plaćanja su dinar, domaće hartije od vrednosti i strana sredstva plaćanja.

Domaće hartije od vrednosti su hartije od vrednosti koje emituje rezident.

Domaće hartije od vrednosti koje glase na stranu valutu su akcije, obveznice, blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, državni zapisi i sertifikati o depozitu, kao i finansijski derivati kojima se trguje na berzi u skladu sa Zakonom o hartijama od vrednosti.

Strana sredstva plaćanja su devize, efektivni strani novac i strane hartije od vrednosti, od čega su:

- 1) devize - potraživanja u inostranstvu koja glase na stranu valutu;
- 2) efektivni strani novac - potraživanje u gotovini, odnosno papirni ili kovani novac koji glasi na stranu valutu;
- 3) strane hartije od vrednosti - hartije od vrednosti koje emituje nerezident i koje glase na stranu valutu.

(5) Instrumenti plaćanja

Instrumenti plaćanja su akreditivi, doznake, platne kartice, menice, čekovi i drugi bankarski i finansijski dokumenti naplativi u stranoj valuti.

(6) Devizno tržište

Devizno tržište je tržište na kome se kupuju i prodaju devize i efektivni strani novac.

(7) Menjački poslovi

Menjački poslovi su poslovi kupovine od fizičkih lica i prodaje tim licima efektivnog stranog novca i čekova koji glase na stranu valutu i mogu biti unovčeni u stranu valutu.

(8) Tekući poslovi

Tekući poslovi su poslovi zaključeni između rezidenata i nerezidenata čija namena nije prenos kapitala.

Plaćanja i prenosi po tekućim poslovima obuhvataju, bez ograničenja:

- 1) plaćanja po osnovu spoljnotrgovinskih poslova, kao i po drugim tekućim poslovima sa inostranstvom, uključujući i usluge;
- 2) plaćanja na ime kamata na kredite i neto dobit od drugih ulaganja;
- 3) plaćanja dela glavnice kredita, povlačenje direktnih investicija i prenos dobiti po osnovu direktnih investicija;
- 4) plaćanja i prenose na ime umerenog iznosa troškova izdržavanja porodice.

(9) Kapitalni poslovi

Kapitalni poslovi su poslovi između rezidenata i nerezidenata koji nisu tekući poslovi sa inostranstvom.

U kapitalne poslove iz stava 1. ovog člana ubrajaju se i:

- direktne investicije,
- ulaganja u nekretnine,
- poslovi sa dugoročnim hartijama od vrednosti na tržištu kapitala,
- poslovi sa kratkoročnim hartijama od vrednosti na tržištu novca,
- poslovi sa investicionim fondovima,
- kreditni poslovi,
- jemstva i garancije,
- poslovi po osnovu životnog osiguranja,
- jednostrani prenosi sredstava plaćanja (lični i fizički).

(10) Direktne investicije

Direktne investicije su sva ulaganja rezidenta u inostranstvu i nerezidenta u zemlji, koja ulagač obavlja sa namerom uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa i ostvarivanja znatnog

uticaja na upravljanje pravnim licem u skladu sa Zakonom o spoljnotrgovinskom poslovanju i Zakonom o stranim ulaganjima.

Uspostavljanje trajnih ekonomskih odnosa i ostvarivanje znatnog uticaja na upravljanje pravnim licem podrazumeva:

- 1) osnivanje pravnog lica ili povećanje osnovnog kapitala pravnog lica u potpunom vlasništvu ulagača, osnivanje dela pravnog lica (filijale) ili otkup već postojećeg pravnog lica u potpunom vlasništvu ulagača ili ulaganje radi obavljanja delatnosti preduzetnika;
- 2) ulaganje u novo ili već postojeće pravno lice ako ulagač stiče 10 ili više procenata učešća u osnovnom kapitalu, odnosno više od 10% glasačkih prava posle ispunjenja uslova iz stava 1. ove tačke;
- 3) kredite radi uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa, sa rokom od pet godina ili dužim, ako imaju osobinu podređenog potraživanja (subordinirani krediti).

(11) Poslovi sa hartijama od vrednosti

Poslovi sa hartijama od vrednosti su poslovi na tržištu kapitala i tržištu novca, kao i poslovi sa investicionim fondovima koji nisu poslovi u smislu direktnih ulaganja.

Hartije od vrednosti kojima se trguje na tržištu kapitala u smislu ovog zakona su akcije, obveznice i druge dužničke hartije od vrednosti koje su emitovane u seriji, sa rokom dospeća dužim od jedne godine.

Hartije od vrednosti kojima se trguje na tržištu novca u smislu ovog zakona su hartije od vrednosti emitovane u seriji, sa rokom dospeća do godinu dana, kao što su blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, certifikati o depozitu i bankarski akcepti.

(12) Kreditni poslovi

Kreditni poslovi su pravni poslovi zaključeni u devizama u skladu sa ovim zakonom i Zakonom o kreditnim poslovima sa inostranstvom, i to između:

- rezidenata, kojima rezident daje, odnosno uzima kredite u zemlji;
- rezidenata i nerezidenata, kojima rezident uzima kredite od nerezidenta u inostranstvu radi obavljanja svoje delatnosti;
- nerezidenta i rezidenta, kojima rezident iz delatnosti za koju je registrovan odobrava kredite nerezidentu.

Jemstva i garancije regulisani su Zakonom o kreditnim poslovima sa inostranstvom, osim garancija za dobro izvršenje posla.

(13) Poslovi po osnovu životnog osiguranja

Poslovi po osnovu životnog osiguranja uključuju plaćanja premija i osiguranih iznosa na osnovu ugovora između osiguravajućeg društva - nerezidenta i rezidenta kao korisnika, kao i osiguravajućeg društva - rezidenta i nerezidenta kao korisnika, u skladu sa Zakonom o osiguranju imovine i lica.

(14) Jednostrani prenosi sredstava plaćanja

Jednostrani prenosi sredstava plaćanja su prenosi iz zemlje u inostranstvo ili iz inostranstva u zemlju, koji se ne zasnivaju na izvršenju posla, između rezidenta - fizičkog lica i nerezidenta - fizičkog lica, a mogu biti lični i fizički.

Lični prenos sredstava plaćanja iz zemlje i u zemlju uključuje poklone i pomoć, nasledstvo, rentu, podmirenje duga useljenika u matičnoj zemlji i prenos sredstava iseljenika u inostranstvo.

Fizički prenos sredstava plaćanja je svaki prenos gotovine u dinarima, kao i prenos efektivnog stranog novca i hartija od vrednosti iz zemlje i u zemlju.

II. OSNOVNE ODREDBE

Plaćanje i naplaćivanje u sredstvima plaćanja

Član 3.

Rezidenti i nerezidenti koriste devize za plaćanje inostranstvu, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 4.

Plaćanje, naplaćivanje, prenos i isplata u zemlji između rezidenata, između rezidenata i nerezidenata i između nerezidenata vrše se u dinarima.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, plaćanje, naplaćivanje i prenos iz tog stava mogu se vršiti i u devizama, i to po osnovu:

- 1) prodaje i davanja u zakup stanova, poslovnog prostora i drugih nepokretnosti;
- 2) otplate deviznog kredita u zemlji;
- 3) naplaćivanja premija osiguranja od nerezidenata;
- 4) naplaćivanja premija i prenosa po osnovu osiguranja života, kao i prenosa iznosa štete po osnovu obaveznog osiguranja od odgovornosti vlasnika motornog vozila sa stranom registracijom;
- 5) kupovine i prodaje domaćih hartija od vrednosti koje glase na stranu valutu;
- 6) uplate u garantni fond člana Centralnog registra, depoa i kliringa hartija od vrednosti.

Plaćanje, naplaćivanje i isplata iz ovog člana mogu se vršiti i u efektivnom stranom novcu, i to po osnovu:

- 1) isplate efektivnog stranog novca sa devizne štedne knjižice i deviznog računa;
- 2) prodaje i kupovine robe sa konsignacionog skladišta i u slobodnim carinskim prodavnicama.

Plaćanje, naplaćivanje i prenos po tekućim i kapitalnim poslovima

Član 5.

Plaćanja, naplaćivanje i prenos po tekućim i kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata, koji su dozvoljeni ovim zakonom, vrše se preko ovlašćene banke.

Narodna banka Jugoslavije vrši plaćanje, naplaćivanje i prenos za rezidente - državne organe i organizacije.

Ovlašćena banka i Narodna banka Jugoslavije ne mogu izvršiti nalog za plaćanje, odnosno prenos inostranstvu ako takvo plaćanje, odnosno prenos nisu dozvoljeni ovim zakonom.

Platnim karticama ne može se vršiti plaćanje po kapitalnim poslovima.

Narodna banka Jugoslavije propisuje uslove i način plaćanja, naplaćivanja i prenosa po tekućim i kapitalnim poslovima u devizama i u dinarima.

Plaćanje, naplaćivanje i prenos po tekućim poslovima

Član 6.

Plaćanje, naplaćivanje i prenos po tekućim poslovima između rezidenata i nerezidenata vrše se slobodno, u skladu sa ovim zakonom.

Član 7.

Rezident koji je devize ostvario u inostranstvu, kao i rezident koji je devize preneo u inostranstvo a nije ih upotrebio u inostranstvu - dužni su da te devize unesu u zemlju, u skladu sa ovim zakonom.

Član 8.

Rezident - pravno lice i preduzetnik dužan je da dobit ostvarenu po osnovu obavljanja privredne delatnosti u inostranstvu koju ne iskoristi za namene utvrđene Zakonom o spoljnotrgovinskom poslovanju - unese u zemlju, u roku od osam radnih dana od dana iskazivanja dobiti.

Član 9.

Rezident - pravno lice i preduzetnik dužan je da izvezenu robu i izvršenu uslugu u inostranstvu naplati u ugovorenom roku, a najkasnije u roku od osam radnih dana od isteka tog roka.

Rezident - pravno lice dužan je da dobit ostvarenu po osnovu izvođenja investicionih radova u inostranstvu, kao i devize koje je, u skladu s garantnim rokovima, naručilac investicionih radova zadržao kao garanciju za ispravnost izvršenih radova unese u zemlju, u roku od osam radnih dana od dana završetka investicionih radova, odnosno dana isteka garantnog roka.

Posao izvoza robe i usluga u inostranstvo sa ugovorenim rokom naplate dužim od 90 dana od dana izvoznog carinjenja robe, odnosno dana izvršenja usluge u inostranstvu jeste kreditni posao, koji mora biti registrovan kod Narodne banke Jugoslavije.

Član 10.

Rezident - pravno lice i preduzetnik dužan je da unapred plaćenu robu i uslugu u inostranstvu uveze u ugovorenom roku.

Ako rezident iz stava 1. ovog člana unapred plaćenu robu i uslugu u inostranstvu ne uveze u ugovorenom roku, dužan je da izvrši povraćaj plaćenog iznosa deviza, u roku od osam radnih dana od dana isteka ugovorenog roka.

Posao uvoza robe i usluga sa ugovorenim rokom uvoza dužim od 90 dana od dana izvršenog naloga za plaćanje jeste kreditni posao, koji mora biti registrovan kod Narodne banke Jugoslavije.

Plaćanje, naplaćivanje i prenos po kapitalnim poslovima

Član 11.

Plaćanje, naplaćivanje i prenos po kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata su slobodni, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Član 12.

Rezidenti mogu slobodno vršiti plaćanje i prenos kapitala po osnovu sticanja, prodaje i likvidacije direktnih investicija u inostranstvu samo ako je taj posao registrovan i izvršen u skladu sa Zakonom o spoljnotrgovinskom poslovanju.

Nerezidenti mogu slobodno vršiti plaćanje i prenos kapitala po osnovu sticanja, prodaje i likvidacije direktnih investicija u zemlji ako je taj posao registrovan i izvršen u skladu sa Zakonom o stranim ulaganjima.

Član 13.

Rezident ne može vršiti plaćanje i prenos radi sticanja vlasništva nad nekretninama u inostranstvu, osim ako zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano.

Odredba stava 1. ovog člana ne odnosi se na rezidente državne organe i organizacije, diplomatska predstavništva u inostranstvu i lica zaposlena u tim predstavništvima, kao ni na članove njihovih porodica.

Nerezident ne može vršiti plaćanje radi sticanja vlasništva nad nekretninama u zemlji, osim ako zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano.

Zabrana iz stava 3. ovog člana ne odnosi se na nerezidenta fizičko lice koje privremeno boravi u inostranstvu duže od jedne godine.

Član 14.

Rezidenti ne mogu vršiti plaćanje radi kupovine inostranih hartija od vrednosti na inostranim i domaćim tržištima kapitala, osim ako Zakonom o hartijama od vrednosti, Zakonom o spoljnotrgovinskom poslovanju ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano.

Nerezidenti mogu vršiti plaćanje radi kupovine domaćih hartija od vrednosti samo pod uslovima propisanim Zakonom o hartijama od vrednosti, Zakonom o izmirenju obaveza po osnovu devizne štednje građana, Zakonom o stranim ulaganjima ili međunarodnim ugovorom.

Član 15.

Rezidenti ne mogu vršiti plaćanje radi kupovine inostranih kratkoročnih hartija od vrednosti na inostranim i domaćim tržištima novca, osim ovlašćenih banaka, pod uslovima koje propiše Narodna banka Jugoslavije.

Nerezidenti ne mogu vršiti plaćanje radi kupovine domaćih kratkoročnih hartija od vrednosti.

Član 16.

Rezidenti ne mogu vršiti plaćanje radi ulaganja u inostrane investicione fondove.

Član 17.

Plaćanje i naplaćivanje po kreditnim poslovima je slobodno samo ako je zaključeno u skladu sa ovim zakonom i Zakonom o kreditnim poslovima sa inostranstvom.

Kreditiranje u dinarima između rezidenta i nerezidenta nije dozvoljeno.

Član 18.

Rezident - fizičko lice ne može plaćati premije osiguranja života u inostranstvu nerezidentu - osiguravajućem društvu.

Član 19.

Fizički prenos sredstava plaćanja vrši se u skladu sa ovim zakonom.

Narodna banka Jugoslavije propisuje uslove i način ličnih i fizičkih prenosa sredstava plaćanja.

Kreditni u devizama između rezidenata u zemlji

Član 20.

Ovlašćena banka ne može rezidentu odobriti kredit u devizama, osim rezidentu - pravnom licu i preduzetniku, i to za plaćanje uvoza robe i usluga iz inostranstva.

Valutna klauzula

Član 21.

Dozvoljeno je ugovaranje u devizama u zemlji s tim što se plaćanje i naplaćivanje vrši u dinarima.

Devizni i dinarski računi rezidenata i nerezidenata u zemlji i inostranstvu

Član 22.

Ovlašćena banka, odnosno banka ne može devize u zemlji držati kod drugog rezidenta, osim kod druge ovlašćene banke, kod Narodne banke Jugoslavije i institucije koja obavlja poslove centralnog registra, kliringa i saldiranja hartija od vrednosti.

Ovlašćena banka ne može držati devize na računima kod nerezidenata, osim kod stranih banaka.

Član 23.

Rezident - pravno lice i preduzetnik devize drži na deviznom računu kod ovlašćene banke, odnosno banke ili ih prodaje toj banci.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, rezident - pravno lice može držati devize kod institucije koja obavlja poslove centralnog registra, kliringa i saldiranja hartija od vrednosti.

Rezident - pravne lice i preduzetnik ne može imati devizne račune kod banke u inostranstvu, osim u slučajevima koje propiše Narodna banka Jugoslavije.

Rezident - državni organ i organizacija ne može imati devizne račune kod ovlašćene banke, odnosno banke, osim kod Narodne banke Jugoslavije.

Rezident - državni organ i organizacija, koji u okviru svog poslovanja ostvari devize i efektivni strani novac, te devize, odnosno taj efektivni strani novac prodaje Narodnoj banci Jugoslavije.

Rezident - fizičko lice ne može imati otvorene devizne račune kod banke u inostranstvu, osim fizičkih lica - stranih državljana koji, na osnovu dozvole za boravak, odnosno radne vize, borave u zemlji duže od jedne godine, lica zaposlenih u diplomatskim predstavništvima u inostranstvu i članova njihovih porodica.

Član 24.

Devize ostvarene u skladu sa ovim zakonom, nerezident može držati na deviznom računu kod ovlašćene banke, odnosno banke, ili ih može prodati toj banci.

Nerezident ne može na računu kod ovlašćene banke, odnosno banke držati dinare koje nije ostvario naplaćivanjem po tekućim poslovima, ili kapitalnim poslovima dozvoljenim ovim zakonom.

Nerezident ne može od ovlašćene banke, odnosno banke kupiti devize u iznosu većem od iznosa dinarske protivvrednosti koju ostvari u skladu sa ovim zakonom.

Transfer sredstava sa računa nerezidenta

Član 25.

Nije dozvoljen transfer sredstava sa deviznog i dinarskog računa kod ovlašćene banke, odnosno banke onog nerezidenta koji nije izmirio sve poreske, carinske i druge obaveze prema državi iz tog posla.

PAŽNJA: VIDETI TUMAČENJE NARODNE BANKE JUGOSLAVIJE - U NAPOMENI INTERMEXA

III. DEVIZNO TRŽIŠTE I KURS DINARA

Devizno tržište

Član 26.

Na deviznom tržištu mogu se kupovati i prodavati devize i efektivni strani novac za namene koje su dozvoljene ovim zakonom.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ovlašćena banka, odnosno banka može u svoje ime i za svoj račun na deviznom tržištu kupovati i prodavati devize i efektivni strani novac za potrebe svog poslovanja, a u skladu sa pokazateljem deviznog rizika koji je propisan Zakonom o bankama i drugim finansijskim organizacijama.

Član 27.

Devize i efektivni strani novac ne mogu se kupovati i prodavati izvan deviznog tržišta.

Član 28.

Devizno tržište čine kupovina i prodaja deviza i efektivnog stranog novca u zemlji koje se vrše:

1) neposredno:

- između ovlašćenih banaka, odnosno banaka i rezidenata, kao i između ovlašćenih banaka, odnosno banaka i nerezidenata;
- između ovlašćenih banaka, odnosno banaka;
- između ovlašćenih banaka i banaka;
- između ovlašćenih banaka, banaka, rezidenata koji imaju ovlašćenje za obavljanje menjačkih poslova i Narodne banke Jugoslavije;

- između ovlašćenih banaka, odnosno banaka i rezidenata koji imaju ovlašćenje za obavljanje menjačkih poslova;

2) na sastanku međubankarskog deviznog tržišta:

- između ovlašćenih banaka, kao i između tih banaka i Narodne banke Jugoslavije.

Devizno tržište čine i kupovina i prodaja efektivnog stranog novca koju obavljaju ovlašćena banka, banka, Narodna banka Jugoslavije, kao i drugi rezidenti koji u skladu sa ovim zakonom obavljaju menjačke poslove.

Član 29.

Ovlašćene banke, odnosno banke na deviznom tržištu kupuju i prodaju devize i efektivni strani novac u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime a za račun rezidenata i nerezidenata i u ime i za račun rezidenata i nerezidenata.

Član 30.

Menjačke poslove mogu obavljati: ovlašćene banke, banke, Narodna banka Jugoslavije i rezidenti - pravna lica i preduzetnici koji imaju ovlašćenje Narodne banke Jugoslavije.

Narodna banka Jugoslavije propisuje uslove i način obavljanja menjačkih poslova i postupak kontrole menjačkih poslova.

Član 31.

Narodna banka Jugoslavije propisuje uslove i način rada deviznog tržišta.

Kurs dinara

Član 32.

Kurs dinara prema stranim valutama na deviznom tržištu formira se slobodno, u skladu s ponudom i tražnjom deviza.

Član 33.

Zvanični srednji kurs dinara formira se na način utvrđen propisom koji donosi Narodna banka Jugoslavije.

Za potrebe knjigovodstva i statistike primenjuje se zvanični srednji kurs dinara.

Za obračun carine i drugih uvoznih dažbina primenjuje se zvanični srednji kurs dinara utvrđen poslednjeg radnog dana u nedelji koja prethodi nedelji u kojoj se utvrđuje iznos carine i drugih uvoznih dažbina, u skladu sa zakonom kojim se uređuju carine.

IV. FIZIČKI PRENOSI SREDSTAVA PLAĆANJA

Član 34.

Slobodno je unošenje u zemlju efektivnog stranog novca, platnih kartica i čekova koji glase na stranu valutu.

Slobodno je iznošenje platnih kartica u inostranstvo.

Iznošenje dinara iz zemlje i unošenje u zemlju

Član 35.

Narodna banka Jugoslavije propisuje iznos dinara koji rezidenti i nerezidenti koji su fizička lica mogu iznositi iz zemlje i unositi u zemlju, kao i uslove pod kojima ovlašćena banka može iznositi dinare iz zemlje.

Iznošenje i unošenje efektivnog stranog novca, čekova i hartija od vrednosti

Član 36.

Narodna banka Jugoslavije propisuje iznos efektivnog stranog novca i čekova koje rezident - fizičko lice može iznositi u inostranstvo, uslove i način iznošenja hartija od vrednosti, kao i uslove pod kojima ovlašćena banka može iznositi iz zemlje efektivni strani novac i hartije od vrednosti.

Narodna banka Jugoslavije propisuje uslove pod kojima nerezident - fizičko lice može iznositi u inostranstvo efektivni strani novac i hartije od vrednosti koje je stekao u skladu sa zakonom, odnosno unositi u zemlju efektivni strani novac i hartije od vrednosti.

Sprečavanje pranja novca

Član 37.

Rezident i nerezident su dužni da prilikom prelaska državne granice carinskom organu prijave svako unošenje, odnosno iznošenje efektivnog stranog novca, dinara i hartija od vrednosti u vrednosti koja prelazi iznose propisane zakonom kojim se uređuje sprečavanje pranja novca.

V. IZVEŠTAVANJE

Obaveza izveštavanja

Član 38.

Narodna banka Jugoslavije, odnosno nadležni državni organ propisuje rezidentima i nerezidentima obavezu izveštavanja o plaćanju, naplaćivanju, prenosu, kupovini i prodaji iz člana 1. ovog zakona, kao i uslove i način tog izveštavanja.

Rezidenti i nerezidenti kojima je propisana obaveza izveštavanja dužni su da bez odlaganja Narodnoj banci Jugoslavije, odnosno nadležnom državnom organu omoguće uvid u poslovne knjige, kao i da im stave na raspolaganje ili dostave drugu potrebnu dokumentaciju.

Rezidenti i nerezidenti iz stava 2. ovog člana dužni su da čuvaju poslovnu dokumentaciju najmanje pet godina.

Član 39.

Na osnovu podataka iz izveštaja iz člana 38. ovog zakona, Narodna banka Jugoslavije izrađuje projekciju platnog bilansa zemlje - kao analitičku podlogu za utvrđivanje ciljeva i zadataka monetarne politike, i prati ostvarivanje te projekcije.

VI. DEVIZNA KONTROLA

Član 40.

Kontrolu deviznog poslovanja koje je uređeno ovim zakonom i propisima donetim na osnovu tog zakona vrše organi kontrole - Narodna banka Jugoslavije, Savezni devizni inspektorat, odnosno nadležni organi republika članica i carinski organi.

Član 41.

Narodna banka Jugoslavije vrši kontrolu deviznog poslovanja ovlašćenih banaka, banaka i drugih finansijskih organizacija, menjača, kao i rezidenata i nerezidenata koji su sa ovlašćenom bankom, bankom i drugom finansijskom organizacijom, odnosno menjačem povezani imovinskim upravljačkim i poslovnim odnosima.

Član 42.

Carinski organ vrši kontrolu iznošenja iz zemlje i unošenja u zemlju deviza, dinara, čekova, hartija od vrednosti i zlata u putničkom, robnom i poštanskom saobraćaju.

Član 43.

Carinski organ, uz izdavanje potvrde, može na graničnom prelazu privremeno oduzeti od rezidenata i nerezidenata iznos dinara i efektivnog stranog novca, čekova i hartija od vrednosti koje glase na stranu valutu koji prelazi iznos koji propiše Narodna banka Jugoslavije.

Član 44.

Kontrolu deviznog poslovanja rezidenata i nerezidenata vrši Savezni devizni inspektorat.

Savezni devizni inspektorat vrši kontrolu deviznog poslovanja lica iz člana 41. ovog zakona ako su ta lica s licima iz stava 1. ovog člana povezana imovinskim upravljačkim i poslovnim odnosima.

Nadležni državni organ propisuje način vršenja kontrole deviznog poslovanja iz stava 1. ovog člana.

Član 45.

Savezni devizni inspektorat vodi prekršajni postupak i u prvom stepenu donosi rešenje za prekršaje predviđene ovim zakonom i drugim propisima.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba nadležnom organu za prekršaje.

Prekršajni postupak za prekršaje propisane ovim zakonom vodi se u skladu sa Zakonom o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi.

Član 46.

Efektivni strani novac, čekove, hartije od vrednosti i dinare, koje su privremeno oduzeli zbog osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo ili prekršaj - organi kontrole dužni su da deponuju na namenski račun Saveznog deviznog inspektorata koji se vodi kod Narodne banke Jugoslavije ili da ih stave u depo kod Narodne banke Jugoslavije u roku od dva radna dana od dana njihovog oduzimanja.

Član 47.

Organi kontrole dužni su da sarađuju u vršenju devizne kontrole i da stavljaju na raspolaganje podatke, nalaze i informacije kojima raspoložu a potrebni su za vršenje devizne kontrole, kao i da, po potrebi, angažuju druge nadležne organe.

VII. ZAŠTITNE MERE

Član 48.

Ako se ne ostvaruju ciljevi ekonomske i monetarne politike, Narodna banka Jugoslavije može preduzeti sledeće zaštitne mere:

- 1) ograničiti plaćanje po osnovu tekućih i kapitalnih poslova;
- 2) ograničiti ili zabraniti iznošenje u inostranstvo i unošenje iz inostranstva dinara, efektivnog stranog novca i hartija od vrednosti koje glase na stranu valutu;
- 3) propisati uslove pod kojima rezident i nerezident mogu držati devize kod ovlašćene banke, odnosno banke;
- 4) uvesti polaganje beskamatnog deviznog depozita kod Narodne banke Jugoslavije;
- 5) uvesti obaveznu prodaju deviza sa deviznih računa;
- 6) ograničiti ili zabraniti kupovinu i prodaju određenih deviza i efektivnog stranog novca na deviznom tržištu;

7) ograničiti ili zabraniti poslove termenske kupoprodaje deviza;

8) druge mere.

Mere iz stava 1. ovog člana primenjuju se dok traju poremećaji zbog kojih su donesene, a najduže šest meseci od njihovog donošenja.

VIII. KAZNE NE ODREDBE

1. Krivična dela

Član 49.

Ko vrši plaćanje po kapitalnim poslovima suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije, kazniće se za krivično delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

Član 50.

Ko kupuje od fizičkih lica i ko prodaje tim licima efektivni strani novac i čekove koji glase na stranu valutu i koji mogu biti unovčeni u stranoj valuti bez ovlašćenja Narodne banke Jugoslavije, kazniće se za krivično delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

2. Prekršaji

Član 51.

Novčanom kaznom od 10.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj rezident - pravno lice, državni organ i organizacija, ovlašćena banka, odnosno banka i nerezident - pravno lice:

- 1) ako devize koristi suprotno odredbama ovog zakona (član 3);
- 2) ako plaćanje, naplaćivanje, prenos i isplatu u zemlji vrši suprotno odredbama člana 4. ovog zakona (član 4);
- 3) ako plaćanje, naplaćivanje i prenos po tekućim i kapitalnim poslovima ne vrši preko ovlašćene banke (član 5. stav 1);
- 4) ako izvrši nalog za plaćanje, odnosno prenos inostranstvu a takvo plaćanje, odnosno prenos nisu dozvoljeni ovim zakonom (član 5. stav 3);
- 5) ako plaćanje po kapitalnim poslovima vrši platnim karticama (član 5. stav 4);
- 6) ako plaćanje, naplaćivanje i prenos u devizama i dinarima po tekućim i kapitalnim poslovima vrši suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 5. stav 5);
- 7) ako devize koje je ostvario u inostranstvu, kao i devize koje je preneo u inostranstvo a nije ih upotrebio u inostranstvu ne unese u zemlju u skladu sa ovim zakonom (član 7);

- 8) ako, suprotno članu 8. ovog zakona, dobit ostvarenu po osnovu obavljanja privredne delatnosti u inostranstvu ne unese u zemlju u roku od osam radnih dana od dana iskazivanja dobiti (član 8);
- 9) ako izvezenu robu i izvršenu uslugu u inostranstvu ne naplati u ugovorenom roku, a najkasnije u roku od osam radnih dana od isteka tog roka (član 9. stav 1);
- 10) ako dobit ostvarenu po osnovu izvođenja investicionih radova u inostranstvu, kao i devize koje je, u skladu s garantnim rokovima, naručilac investicionih radova zadržao kao garanciju za ispravnost izvršenih radova, ne unese u zemlju u roku od osam radnih dana od dana izvršenja investicionih radova, odnosno dana isteka garantnog roka (član 9. stav 2);
- 11) ako kod Narodne banke Jugoslavije posao izvoza robe i usluga sa ugovorenim rokom naplate dužim od 90 dana nije registrovao kao kreditni posao (član 9. stav 3);
- 12) ako unapred plaćenu robu i uslugu ne uveze u ugovorenom roku (član 10. stav 1);
- 13) ako posao uvoza robe i usluga sa ugovorenim rokom uvoza dužim od 90 dana od dana izvršenog naloga za plaćanje nije registrovao kod Narodne banke Jugoslavije kao kreditni posao (član 10. stav 3);
- 14) ako plaćanje i prenos kapitala po osnovu sticanja, prodaje i likvidacije direktnih investicija u inostranstvu vrši suprotno odredbi člana 12. stav 1. ovog zakona (član 12. stav 1);
- 15) ako plaćanje i prenos kapitala po osnovu sticanja, prodaje i likvidacije direktnih investicija u zemlji vrši suprotno odredbi člana 12. stav 2. ovog zakona (član 12. stav 2);
- 16) ako plaćanje i prenos radi sticanja vlasništva nad nekretninama u inostranstvu vrši suprotno odredbi člana 13. stav 1. ovog zakona (član 13. stav 1);
- 17) ako plaćanje radi sticanja vlasništva nad nekretninama u zemlji vrši suprotno odredbi člana 13. stav 3. ovog zakona (član 13. stav 3);
- 18) ako plaćanje radi kupovine inostranih hartija od vrednosti na inostranim i domaćim tržištima kapitala vrši suprotno odredbi člana 14. stav 1. ovog zakona (član 14. stav 1);
- 19) ako plaćanje radi kupovine domaćih hartija od vrednosti vrši suprotno odredbi člana 14. stav 2. ovog zakona (član 14. stav 2);
- 20) ako plaćanje radi kupovine inostranih kratkoročnih hartija od vrednosti na inostranim i domaćim tržištima novca vrši suprotno odredbi člana 15. stav 1. ovog zakona i uslovima koje propiše Narodna banka Jugoslavije (član 15. stav 1);
- 21) ako plaćanje vrši radi kupovine domaćih kratkoročnih hartija od vrednosti (član 15. stav 2);
- 22) ako plaćanje vrši radi ulaganja u inostrane investicione fondove (član 16);
- 23) ako plaćanje i naplaćivanje po kreditnim poslovima vrši suprotno odredbi člana 17. stav 1. ovog zakona (član 17. stav 1);
- 24) ako kreditiranje u dinarima vrši suprotno odredbi člana 17. stav 2. ovog zakona (član 17. stav 2);

- 25) ako kredit u devizama odobri suprotno odredbi člana 20. ovog zakona (član 20);
- 26) ako devize u zemlji ne drži kod druge ovlašćene banke, kod institucije koja obavlja poslove centralnog registra, kliringa i saldiranja hartija od vrednosti ili kod Narodne banke Jugoslavije (član 22. stav 1);
- 27) ako devize u inostranstvu ne drži kod stranih banaka (član 22. stav 2);
- 28) ako devize u zemlji ne drži na deviznom računu kod ovlašćene banke, odnosno banke (član 23. stav 1);
- 29) ako ima devizne račune kod banke u inostranstvu suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 23. stav 3);
- 30) ako ima devizne račune kod ovlašćene banke, odnosno banke suprotno odredbi člana 23. stav 4. ovog zakona (član 23. stav 4);
- 31) ako devize, odnosno efektivni strani novac koji ostvari u okviru svog poslovanja ne proda Narodnoj banci Jugoslavije (član 23. stav 5);
- 32) ako devize ostvarene u skladu sa ovim zakonom ne drži kod ovlašćene banke, odnosno banke (član 24. stav 1);
- 33) ako drži na računu kod ovlašćene banke, odnosno banke dinare koje nije ostvario naplaćivanjem po tekućim poslovima ili kapitalnim poslovima dozvoljenim ovim zakonom (član 24. stav 2);
- 34) ako od ovlašćene banke, odnosno banke kupi devize u iznosu većem od iznosa dinarske protivvrednosti koju ostvari u skladu sa ovim zakonom (član 24. stav 3);
- 35) ako izvrši transfer sredstava sa deviznog i dinarskog računa kod ovlašćene banke, odnosno banke a nije izmirio sve poreske, carinske i druge obaveze prema državi iz tog posla (član 25);
- 36) ako kupuje i prodaje devize izvan deviznog tržišta (član 27);
- 37) ako obavlja menjačke poslove suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 30. stav 2);
- 38) ako za potrebe knjigovodstva i statistike, kao i za obračun carine i drugih uvoznih dažbina, ne primenjuje kurs iz člana 33. ovog zakona (član 33. st. 2. i 3);
- 39) ako dinare iz zemlje iznosi suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 35);
- 40) ako iz zemlje efektivni strani novac i hartije od vrednosti iznosi suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 36. stav 1);
- 41) ako bez prijave carinskom organu pokuša da prenese ili prenese preko državne granice efektivni strani novac, dinare i hartije od vrednosti u vrednosti koja prelazi iznose propisane zakonom kojim se uređuje sprečavanje pranja novca (član 37);
- 42) ako ne postupa u skladu s propisanom obavezom izveštavanja (član 38. stav 1);

- 43) ako Narodnoj banci Jugoslavije, odnosno nadležnom državnom organu ne omogući uvid u poslovne knjige i ne stavi im na raspolaganje ili ne dostavi drugu potrebnu dokumentaciju (član 38. stav 2);
- 44) ako ne čuva poslovnu dokumentaciju najmanje pet godina (član 38. stav 3);
- 45) ako privremeno oduzeti efektivni strani novac, čekove, hartije od vrednosti i dinare ne deponuje na namenski račun Saveznog deviznog inspektorata ili ih ne stavi u depo kod Narodne banke Jugoslavije u roku od dva radna dana od dana njihovog oduzimanja (član 46);
- 46) ako postupi suprotno merama iz člana 48. ovog zakona (član 48).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u rezidentu - pravnom licu ili nerezidentu, kao i odgovorno lice u ovlašćenoj banci, odnosno banci - novčanom kaznom od 500 do 50.000 dinara.

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u državnom organu i organizaciji - novčanom kaznom od 500 do 50.000 dinara.

Novčanom kaznom u dvostrukom iznosu dinarske protivvrednosti deviza, odnosno robe i usluga kazniće se za prekršaj rezident - pravno lice i preduzetnik ako za robu, odnosno uslugu plaćenu unapred ne izvrši povraćaj plaćenog iznosa deviza - u roku od osam radnih dana od dana isteka ugovorenog roka.

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj rezident - fizičko lice i nerezident - fizičko lice - novčanom kaznom od 500 do 50.000 dinara.

Za radnje iz stava 1. ovog člana, pored novčane kazne, može se izreći i zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti za rezidenta - pravno lice u trajanju od tri meseca do jedne godine.

Tekst pre izmene

Član 52.

Novčanom kaznom od 5.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj rezident - preduzetnik za radnje iz člana 51. ovog zakona.

Za radnje iz člana 51. stav 1. ovog zakona može se, pored novčane kazne, izreći i zaštitna mera zabrane obavljanja samostalne delatnosti.

Tekst pre izmene

Član 53.

Novčanom kaznom od 500 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj rezident - fizičko lice:

- 1) ako suprotno odredbi člana 18. ovog zakona plaća premije osiguranja života u inostranstvu nerezidentu - osiguravajućem društvu (član 18);
- 2) ako suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije vrši fizički i lični prenos sredstava plaćanja (član 19);

- 3) ako suprotno članu 23. ovog zakona ima otvorene devizne račune kod banke u inostranstvu (član 23. stav 6);
- 4) ako suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije pokuša da iznese ili iznese dinare iz zemlje, ili pokuša da unese ili unese dinare u zemlju (član 35);
- 5) ako suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije pokuša da iznese ili iznese efektivni strani novac, čekove i hartije od vrednosti (član 36. stav 1).

Novčanom kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i nerezident - fizičko lice ako pokuša da iznese ili iznese efektivni strani novac i hartije od vrednosti ili pokuša da unese ili unese efektivni strani novac i hartije od vrednosti suprotno propisu Narodne banke Jugoslavije (član 36. stav 2).

Tekst pre izmene

Član 54.

Za prekršaje iz čl. od 51. do 54. ovog zakona, pored novčane kazne, izreći će se i zaštitna mera oduzimanja predmeta koji su upotrebljeni ili su bili namenjeni za izvršenje prekršaja ili su nastali izvršenjem prekršaja.

Predmeti iz stava 1. ovog člana mogu se oduzeti i ako nisu svojina učinioca prekršaja ili učinilac prekršaja njima ne raspolaže.

Izuzetno od odredaba stava 1. ovog člana, može se izvršiti delimično oduzimanje predmeta koji su upotrebljeni ili su bili namenjeni za izvršenje prekršaja ili su nastali izvršenjem prekršaja, ako pobude ili druge okolnosti pod kojima je prekršaj izvršen ukazuju da nije opravdano da se predmet oduzme u celini.

Za prekršaje iz člana 53. ovog zakona izreći će se zaštitna mera oduzimanja prevoznog, odnosno prenosnog sredstva ako su njegova tajna, odnosno skrovišta bila korišćena za skrivanje predmeta prekršaja i ako je vrednost predmeta prekršaja veća od jedne trećine carinske osnovice prevoznog, odnosno prenosnog sredstva.

Prevozno, odnosno prenosno sredstvo kojim se vrše usluge prevoza u javnom saobraćaju može se oduzeti u smislu stava 4. ovog člana i ako nije svojina učinioca prekršaja ako je njegov sopstvenik znao ili je mogao znati da je ono upotrebljeno za izvršenje prekršaja iz člana 53. ovog zakona.

Član 55.

Postupak po prekršajima iz ovog zakona ne može se pokrenuti kad proteknu tri godine od dana kada su učinjeni.

Član 56.

Predmeti izvršenja krivičnog dela i prekršaja iz ovog zakona deponuju se na namenski račun Saveznog deviznog inspektorata, odnosno stavljaju u depo koji se vodi kod Narodne banke Jugoslavije.

Uplata kaucije u efektivnom stranom novcu koju polaže nerezident - fizičko lice u krivičnom i prekršajnom postupku, kao i u postupku vođenja spora pred Spoljnotrgovinskom arbitražom, vrši se na račun iz stava 1. ovog člana.

Član 57.

Novčane kazne, imovinska korist i sredstva plaćanja, kao i dinarska protivvrednost dobijena prodajom predmeta koji su upotrebljeni ili bili namenjeni za izvršenje krivičnog dela i prekršaja ili su nastali izvršenjem krivičnog dela i prekršaja, uplaćuju se u savezni budžet.

Efektivni strani novac koji je oduzet kao predmet izvršenja krivičnog dela, privrednog prestupa ili prekršaja prodaje se Narodnoj banci Jugoslavije, koja dinarsku protivvrednost tog novca uplaćuje u savezni budžet.

Pravne posledice osude

Član 58.

Rezident - fizičko lice koje je pravnosnažno osuđeno na kaznu zatvora za krivično delo protiv ustavnog uređenja i bezbednosti zemlje, protiv privrede i protiv službene dužnosti ne može se baviti deviznim i kreditnim poslovima sa inostranstvom.

Član 59.

Rezident - fizičko lice koje je pravnosnažno osuđeno za krivično delo propisano ovim zakonom, kao i za prekršaj propisan ovim zakonom, a kažnjeno je novčanom kaznom preko 10.000 dinara, ne može obavljati poslove i zadatke vezane za devizno poslovanje.

Zabrana iz stava 1. ovog člana traje tri godine od dana pravnosnažnosti presude.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih propisa

Član 60.

Narodna banka Jugoslavije i nadležni državni organ doneće propise na osnovu ovog zakona najkasnije u roku od 60 dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 61.

Postupci započeti do stupanja na snagu ovog zakona okončaću se po odredbama zakona koji je važio u vreme izvršenja dela.

Član 62.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SRJ", br. 12/95, 29/97, 44/99, 74/99 i 73/2000) i propisi doneti na osnovu tog zakona, osim:

- 1) Uredbe o uslovima i načinu rada jedinstvenog deviznog tržišta ("Službeni list SRJ", br. 74/2000, 19/2001 i 36/2001);
- 2) Odluke o vrstama deviza koje se kupuju i prodaju na jedinstvenom deviznom tržištu ("Službeni list SRJ", br. 72/2001);
- 3) Odluke o vrstama deviza kojima Narodna banka Jugoslavije interveniše na Međubankarskom tržištu deviza ("Službeni list SRJ", br. 72/2001);
- 4) Odluke o načinu vršenja platnog prometa sa inostranstvom ("Službeni list SRJ", br. 20/95, 28/97, 10/99 i 57/2001);
- 5) Odluke o uslovima pod kojima se može odobriti držanje deviza na računu u inostranstvu ("Službeni list SRJ", br. 28/95, 7/98 i 59/2001);
- 6) Odluke o načinu dostavljanja izveštaja o prometu i stanju sredstava na računima u inostranstvu i plaćanju i naplaćivanju usluga preko kontokorentnog računa i drugih podataka, kao i o rokovima za podnošenje tih izveštaja ("Službeni list SRJ", br. 8/96);
- 7) Odluke o vođenju evidencije o zaključenom spoljnotrgovinskom poslu sa inostranstvom ("Službeni list SRJ", br. 74/2000);
- 8) Odluke o uslovima za davanje ovlašćenja bankama za poslovanje sa inostranstvom, kao i o uslovima za oduzimanje tih ovlašćenja ("Službeni list SRJ", br. 35/95, 59/96, 4/97, 17/98 i 21/2000);
- 9) Odluke o uslovima obavljanja menjačkih poslova ("Službeni list SRJ", br. 25/2000, 57/2000, 69/2000, 9/2001, 19/2001, 36/2001, 62/2001 i 7/2002);
- 10) Odluke o načinu vođenja deviznog računa i devizne štedne knjižice domaćeg i stranog fizičkog lica ("Službeni list SRJ", br. 3/96 i 57/2001);
- 11) Odluke o prodaji deviza domaćim fizičkim licima ("Službeni list SRJ", br. 62/95);
- 12) Odluke o iznošenju i unošenju efektivnih dinara u putničkom prometu sa inostranstvom ("Službeni list SRJ", br. 23/95 i 39/2001);
- 13) Odluke o uslovima iznošenja ili slanja iz Jugoslavije i unošenja u Jugoslaviju novca i vrednosnica preko poštanskih i drugih pošiljki ("Službeni list SRJ", br. 23/95, 41/97, 38/98, 58/2000, 34/2001, 39/2001 i 57/2001);
- 14) Odluke o iznosima i uslovima iznošenja efektivnog stranog novca za plaćanja u inostranstvu i uslovima unošenja efektivnog stranog novca u zemlju ("Službeni list SRJ", br. 3/98, 20/99 i 54/99);
- 15) Odluke o uslovima i načinu obavljanja devizne dokumentarne kontrole ("Službeni list SRJ", br. 1/2001).

Član 63.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".